

MEERVALKWEK IN BRABANT

Drs. W.P. Davidse, LEI

In Noord-Brabant bestaat op het niveau van het Provinciaal bestuur een duidelijke belangstelling voor de kweek van Afrikaanse meerval. Dat heeft geresulteerd in een opdracht aan het Bureau Prode B.V. om de mogelijkheden voor een bedrijfsmatige aanpak van de meerval-kweek te onderzoeken.

In het rapport, dat in november 1986 door Prode is uitgebracht ¹⁾, staat het ontwerp voor een 50-tons kwekerij centraal. De totale investeringen voor een dergelijke kwekerij zijn geraamd op f 636.000, waarvan f 300.000 besteed zou moeten worden aan het gebouw (41 x 10 meter), incl. de benodigde grond.

Bij dit ontwerp is voorzien dat de meerval van het pootvisstadium in 7 maanden uitgroeit tot een consumptievis met een gemiddeld gewicht van 850 gram. Er zijn 24 kweekbassins voorzien met een totale inhoud van $67,2 \text{ m}^3$ water. De jaarproduktie per m^3 zou dan dus uitkomen op bijna 750 kg.

De teeltopzet is gedetailleerd doorgerekend, met als uitgangspunt het aantal nieuwe pootvisjes dat per 30 dagen moet worden ingezet in de afmesterij. Deze pootvisjes moeten tegen een stuksprijs van 27 cent worden betrokken van een gespecialiseerd vermeerderingsbedrijf.

Het rapport bevat voorts een gedetailleerde beschrijving van de waterzuiveringsinstallatie. Deze installatie is gedimensioneerd op basis van de voorwaarden die zijn opgesteld door de vakgroep waterzuivering van de Landbouw-Universiteit Wageningen.

Hoewel het ontwerp betrekking heeft op een meerval-mesterij is ook de methodiek van de broedvoorziening uitvoerig in het Prode-rapport weergegeven.

De financiële analyse van het 50-tons ontwerp bestaat uit een kasstroom-analyse, een exploitatie- en een kostprijsberekening. Er wordt een gunstige rentabiliteit voorzien: de interne rentevoet komt uit op 33 of 25%, naar gelang de duur van het opstarten van het bedrijf (2 of 3 jaar).

De getaxeerde prijs voor de af te leveren meerval (f 8,- per kg) is essentieel voor dit rentabiliteitsniveau. Bij het voorzien van enkele tegenvallers (prijsdaling met 10%, 10% hogere investeringen, niet ontvangen van EG-subsidie, 15% lagere afzet) blijkt de berekende interne rentevoet het meest gevoelig te zijn voor een prijsdaling. Een 10% lagere prijs (dus f 7,20 per kg) leidt tot een interne rentevoet van 23% bij normaal en 18% bij langzamer opstarten

1) "De vestiging van een 50-tons meervalkwekerij".

Bij deze meervalprijs van f 8,- per kg wordt een jaarlijks winstniveau van bijna f 110.000 geraamd, terwijl de kostprijs per kg levend gewicht uitkomt op f 5,80.

Het waarvolle van het rapport is dat nagenoeg alle aspecten van het meerval-kweekbedrijf, van broedvoorzieningstechniek tot en met de financiële analyse, bijeen zijn gebracht. Ik wil er nog de volgende opmerkingen aan toevoegen:

- In de inleiding wordt nadrukkelijk de relatie gelegd tussen meervalkweek en de agrarische sektor. Een bruto-investering van zo'n 640.000 gld is toch wel een hele stap voor veehouders. Wellicht had bij dit onderzoek nog aandacht kunnen worden geschonken aan een variant met een geringere aanvangsinvestering, doordat bijvoorbeeld gebruik wordt gemaakt van reeds aanwezige, onbenutte stalcapaciteit. Dat komt in de praktijk namelijk nogal eens voor.

Bij de aanvragen voor EG-subsidie (22 tot en met 1986) kwam de gemiddelde investering voor de meervalprojecten uit op f 7500 per ton, terwijl het Prode-ontwerp uitgaat van f 10.600 per ton af te leveren meerval (na aftrek van de investering in het werkkapitaal).

- Er wordt wel wat optimistisch geschreven over de opbrengstprijs voor de meerval, die is gesteld op f 8,- per kg: " gezien de uitstekende smaak en kwaliteit van de meerval, die vooral gerookt de vergelijking met palin, en zalm kan doorstaan, lijkt deze prijs aan de lage kant" (pag. 30). In dit tekstgedeelte wordt echter ook gesproken over een mogelijke prijsdaling voor de meerval.

In de samenvatting van het rapport, speciaal bij de presentatie van de winst van f 110.000, had men m.i. toch nadrukkelijk moeten wijzen op de afhankelijkheid van de opbrengstprijs. Nu wordt ongeclausuleerd gesproken over een winstcapaciteit van f 110.000.

- Na een nadere beschouwing van de investeringscijfers komt het me voor dat het totale vermogenbeslag ad f 545.000 (netto investering + werkkapitaal) te hoog is weergegeven. Ik denk dat hierin het werkkapitaal 2 x begrepen is en dat dit totale vermogensbeslag moet uitkomen op f 439.000 (dit valt af te leiden uit tabellen 8.1 t/m 8.4.)

Ik vind dat de kg-kostprijs ad f 5.80 wel wat zuinig is geraamd. Speciaal de afschrijvingkosten lijken aan de lage kant, als gevolg van de wel wat

lange afschrijvingstermijnen (15 jaar voor de bassins, verwarming en de meeste onderdelen van de waterzuivering). Voor een nieuw produktieproces, met te verwachten technisch-biologische verbeteringen, zou men ook in een kortere periode kunnen afschrijven. Dit is inderdaad gedaan (de kostprijs wordt dan f 6,30 per kg.); dat bedrag zou ik echter eerder als de hoofdvariant zien dan het bedrag van f 5,80, dat in de samenvatting wordt gepresenteerd. Afschrijven op duurzame produktiemiddelen blijft echter een arbitraire zaak en is nooit vrij van subjektieve elementen, zoals in de bedrijfseconomie wordt gedoed.

Bij de raming van de arbeidskosten (f 30.000) is er van uitgegaan dat de kweek van 50 ton meerval een half mensjaar vergt. Is dit wel haalbaar? Wellicht voor een erg handige kweker, met gebruikmaking van moderne (voeder-) apparatuur. Dit kostenbedrag zal wel erg worden beïnvloed door de bekwaamheid van de kweker. Wanneer bijvoorbeeld voor de kweek van 50 ton meerval 3/4 mensjaar wordt aangewend, wordt de kg-kostprijs zo'n 30 cent hoger, door de hogere arbeidskosten.

Al met al biedt het Prode-rapport bruikbare informatie voor potentiële ondernemers en financiers, die zich willen verdiepen in de commerciële mogelijkheden voor meervalteelt. In de inleiding wordt terecht geconcludeerd dat een 50-tons meervalbedrijf financieel aantrekkelijk kan zijn, indien de markt willig is voor het nieuwe produkt. Dat laatste is een essentiële voorwaarde die helaas nog niet is vervuld.

Gelijktijdig met de opdracht aan Bureau Prode B.V. werd door de provincie Noord-Brabant aan Bureau van Heesewijk B.V. de opdracht verleend om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn in de ontwikkeling van de aquacultuur in de provincie te stimuleren. Eind 1986 heeft van Heesewijk B.V. een rapport uitgebracht¹⁾ dat vooral op drie punten is toegespitst:

- de vergróting van de afzet;
- de uit te voeren marktstrategie;
- de organisatiestructuur voor meervalkwekers;

Wat betreft het eerste punt wordt in dit rapport voortgeborduurd op het LEI-rapport over de afzetperspektieven voor de Afrikaanse meerval. Er is door van Heesewijk B.V. een marktstrategie opgesteld die verder is uitgewerkt in de vorm van een marktpenetratieplan, een op de marktmogelijkheden gerichte organisatiestructuur en een strak produktiebeleid.

1) "Mogelijkheden voor versterking van de infrastructuur voor viskweek in Noord-Brabant".

Bij elk van de meervalprodukten (levend in verschillende grootteklassen, gerookt en filets) is aangegeven op welke doelgroepen de promotie dient te worden gericht; daarbij is ook een aanduiding gegeven van de verschillende inkooprijzen. In het marktpenetratieplan is voorzien dat de distributie van de meervalprodukten wordt verzorgd door een centraal distributie-, verwerkings- en verkoopbedrijf (CDVV).

Bureau van Heesewijk heeft ook een concreet plan opgesteld voor de oprichting van een dergelijk CDVV. Daarin is o.a. een organisatieschema opgenomen en voorts zijn regelingen uitgewerkt met betrekking tot gevoelige zaken als vergoedingen voor bestaande afzetkanalen die kwekers inbrengen in het CDVV.

In dit rapport worden de huidige knelpunten met betrekking tot de afzet van meerval onderkend. De auteurs beogen "aanknopingspunten c.q. acties aan te geven die de huidige omstandigheden wezenlijk kunnen beïnvloeden."

De gezamenlijke, marktgerichte aanpak van de kwekers die in het rapport wordt bepleit kan in dit verband nog eens sterk worden onderstreept. De huidige markt voor middenklasse vis, waarin door Bureau van Heesewijk de meerval wordt geplaatst, is in Nederland erg beperkt. Forel heeft hierin met zo'n 900 ton verreweg het grootste marktvolume. Er zullen dan ook flinke verkoopinspanningen moeten worden geleverd om deze markt met de meervalprodukten verder uit te bouwen. Overigens is er in dit opzicht natuurlijk ook al het één en ander verricht door de huidige kwekers; hun ervaringen bieden toch nog geen uitzicht op snelle successen.

In het kader van het onderzoek door Bureau van Heesewijk is aan het LEI gevraagd de eind 1985 geraamde afzetpotentie voor de Afrikaanse meerval op de binnenlandse markt te aktualiseren. Dat leidde tot de konklusie dat nog steeds moet worden uitgegaan van een binnenlandse marktomvang van 500 ton.

Bureau van Heesewijk heeft ook aandacht geschonken aan exportmogelijkheden voor meervalprodukten. Daarbij is gekonkludeerd dat de buitenlandse marktpositie van de Afrikaanse meerval zwak is. Positief is in dit verband dat men contact heeft gezocht met de grootste Belgische groothandel in zoetwatervis om via dit bedrijf enkele try-outs te plegen op verschillende buitenlandse markten.

Wanneer men vanuit de meervalsektor acties gaat ondernemen op buitenlandse markten moet men zeker ook kennis nemen van het rapport "Distributie en consumptie van visprodukten in Frankrijk", samengesteld door M.J. Alberts en

uitgegeven door het Bureau van de Nederlandse landbouwraad in Parijs. Over de meerval wordt in dit rapport opgemerkt: "De meerval is nog onbekend in Frankrijk maar in de visbranche (acheteurs van winkelketens) is men zeer positief over de perspectieven van deze vissoort omdat het een dure en smakelijke vis is". Een positieve instelling hoeft natuurlijk nog niet te leiden tot aankoopbeslissingen; misschien zijn er nog wel openingen te vinden in de Franse markt en daarvoor kan het genoemde rapport een soort wegwijzer zijn.

Ik denk dat er nu wel genoeg rapporten over de meerval zijn geschreven. Het gaat er nu om gezamenlijk uitvoering te geven aan de afzetplannen die in het rapport van Bureau van Heeswijk zijn beschreven.